

O'ZBEKISTON VA OSIYO-TINCH OKEANI MINTAQASI MAMLAKATLARI TASHQI SAVDOSINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI BAHOLASH

Rahimov Said Abdulloh Saminjon o'g'li
TDIU, magistranti

Annotatsiya

Mazkur maqolada O'zbekiston va Osiyo-tinch okeani mintaqasi mamlakatlari tashqi savdosining rivojlanish tendensiyalari statistik tahlil qilingan. Osiyo-Tinch okeani iqtisodiy hamkorligi (APEC) mamlakatlarining umumiy tashqi savdosi ko'rsatkichlari Birlashgan Millatlar Tashkilotining Savdo Ma'lumotlari Bazasi (UN COMTRADE) va Xalqaro Savdo Markazi (International Trade Centre, ITC) statistikasi ma'lumotlari asosida o'rganilgan. O'zbekistonning Osiyo-tinch okeani mintaqasi mamlakatlariga eksportini oshirish bo'yicha taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: tashqi savdo, Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC) Aggregation(APEC), Birlashgan Millatlar Tashkilotining Savdo Ma'lumotlari Bazasi (United Nations Commodity Trade Statistics Database, UN COMTRADE), Xalqaro Savdo Markazi (International Trade Centre, ITC), eksport, import, savdo tendensiyalari.

Аннотация

В данной статье статистически проанализированы тенденции развития внешней торговли Узбекистана и стран Азиатско-Тихоокеанского региона. Показатели совокупной внешней торговли стран Азиатско-Тихоокеанского экономического сотрудничества (АТЭС) изучены на основе статистики Базы торговых данных ООН (UN COMTRADE) и Международного торгового центра (ITC). Были даны предложения и рекомендации по увеличению экспорта Узбекистана в страны Азиатско-Тихоокеанского региона.

Ключевые слова: внешняя торговля, Азиатско-Тихоокеанское экономическое сотрудничество (АТЭС), База данных статистики торговли сырьевыми товарами Организации Объединенных Наций (UN COMTRADE), Международный торговый центр (МТЦ), экспорт, импорт, торговые тенденции.

Abstract

This article statistically analyzes the development trends of foreign trade of Uzbekistan and the countries of the Asia-Pacific region. The indicators of the total foreign trade of the countries of the Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC) were studied based on the statistics of the United Nations Trade Data Base (UN COMTRADE) and the International Trade Center (ITC). Proposals and recommendations on increasing Uzbekistan's exports to the countries of the Asia-Pacific region were given.

Keywords: foreign trade, Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC) Aggregation (APEC), United Nations Commodity Trade Statistics Database (UN COMTRADE), International Trade Center (ITC), export, import, trade trends.

KIRISH

O'zbekiston jahonning ko'plab rivojlangan va yetakchi mamlakatlari bilan siyosiy-diplomatik, savdo-iqtisodiy va madaniy aloqalar o'rnatib, ikki va ko'p tomonlama manfaatli aloqalarni rivojlantirishga yuqori e'tibor qaratib kelmoqda. Mamlakat tashqi iqtisodiy salohiyatini aniqlovchi eng muhim iqtisodiy ko'rsatkichlar esa tashqi savdo ko'rsatkichlari bo'lib, mamlakatning tashqi iqtisodiyot sohasidagi islohotlarda uni oshirish masalasi doimiy kun tartibiga qo'yilgan. Bu borada O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentyabrdagi PF-158-son "O'zbekiston — 2030" strategiyasi to'g'risida"gi Farmonida "2030-yilga qadar iqtisodiyot hajmini 2 barobar oshirish va "daromadi o'rtachadan yuqori bo'lgan davlatlar" qatoriga kirish" ustivor maqsad sifatida qabul qilingan. "O'zbekiston — 2030" strategiyasi doirasidagi yana bir asosiy maqsad sifatida "Jahon savdo tashkilotiga to'laqonli a'zo bo'lish" belgilangan.[1] Mazkur maqsadlarni amalga oshirish uchun mamlakatda tashqi sadosini rivojlanishining mavjud holati va tendensiyalarini doimiy ravishda o'rganib borish zaruriyati mavjud.

ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekistonning jahon miqyosidagi tashqi savdo aloqalari umumiy tarzda qit'alar shaklida ko'rib chiqilishi bilan bir qatorda tadqiqotlar olib borilgan bo'lsada, ularning salmog'i umumiy tashqi savdo bilan bog'liq bo'lgan tadqiqotlarga nisbatan kamroqdir. Biroq mamlakatimiz olimlari tomonidan bu borada bir qator ilmiy tadqiqotlar olib borilgan, jumladan, Sodikov Z. tomonidan O'zbekiston iqtisodiyotini yanada erkinlashtirish jarayonida tashqi savdo va undagi sheriklarning ulushi borasidagi muammolarning o'ziga xos jihatlari tahlil qilingan. Aniqlangan muammolarni bartaraf etish bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan.[2]

Mustafakulov Sh. I., Ismailova N. S.lar O'zbekistonning Jahon savdo tashkiloti (JST)ga kirishini faollashtirishda muhim omil va qulay sharoit yaratish vositasi bo'lishi mumkinligini ta'kidlaydi. O'zbekiston Respublikasining JSTga a'zo bo'lish borasidagi hozirgi paytdagi amaliy harakatlarini mamlakatimizning bu borada o'z oldiga qo'ygan maqsadiga erishishidagi muhim qadam sifatida baholangan.[3] JSTga a'zolik bo'yicha MDX mamlakatlari olimlari tomonidan ham tadqiqotlar olib borilgan, jumladan mamlakatning JSTga a'zo bo'lishi munosabati bilan tashqi savdo siyosatini amalga oshirish usullarini o'zgartirish masalalari Ye.G[4]., Kushlina V.I.[5], Perskoy V.V.lar tomonidan o'rganilgan.[6]

O'zbekistonda iqtisodiy integratsiyani rivojlantirish va uning samaradorligini oshirish omillari Sh.Zaynutdinov tomonidan o'rganilgan.[7] Unda integratsiya jarayonlarini kengaytirishda davlatning roli, ushbu jarayon ishtirokchisi bo'lgan korxonalarning samaradorligi va integratsiyasini oshirish yo'llari tahlil qilinadi.

O'zbekiston Respublikasi tashqi savdo siyosatini milliy iqtisodiyot barqarorligi sharoitida modernizatsiyalashning asosiy yo'nalishlari Zufarova N.A tadqiqotlarida o'rganilgan[8] Nazarova R.R. tomonidan O'zbekistonda tashqi savdoni tartibga solishning innovatsion mexanizmlari tadqiqot qilingan.[9]

Mazkur tadqiqotda asosiy e'tibor O'zbekistonning jahon iqtisodiyoti bilan integratsiyasi sharoitida tashqi savdoni yanada erkinlashtirish, mamlakatlar bilan savdo-iqtisodiy aloqalarni kengaytirish usullari va vositalarini taqdim etishgan.

METODOLOGIYA

Mazkur tadqiqotda O'zbekiston va Osiyo-Tinch okeani mintaqasi mamlakatlari bilan tashqi savdo aylanmasi ko'rsatkichlari xalqaro statistika tashkilotlari ma'lumotlari asosida statistik tahlil qilinadi. Tashqi savdoni rivojlanish tendensiyalari va unga omillar ta'siri o'rganiladi. Tashqi savdo aylanmasi ko'rsatkichlari prognozlash modellari asosida 2030-yilgacha bo'lgan qiymatlari aniqlanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Osiyo-Tinch Okeani iqtisodiy hamkorlik tashkiloti (APEC) 1989-yilda butun Osiyo-Tinch Okeani mintaqasida erkin savdo va iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirish maqsadida tashkil etilgan mintaqaviy iqtisodiy forumdir. 2024-yil holatiga ko'ra, APECga a'zo davlatlar: Avstraliya, Kanada, Xitoy Xalq Respublikasi, Gonkong, Indoneziya, Yaponiya, Janubiy Koreya, Malayziya, Meksika, Yangi Zelandiya, Papua-Yangi Gvineya, Peru, Filippin, Rossiya, Singapur, Tailand, Amerika Qo'shma Shtatlari, Vetnam hisoblanadi.

Tashkilotning asosiy maqsadi Osiyo-Tinch Okean mintaqasida ochiq va erkin savdo hamda investitsiyalar uchun sharoit yaratib berish, atrof muhitni muhofaza qilish yuzasidan kuch-g'ayratlarni muvofiqlashtirish. Osiyo-Tinch Okean iqtisodiy hamkorligi mamlakatlarida integratsiya jarayonlari mintaqada sanoati rivojlangan davlatlar uchun 2010-yilgacha va rivojlanayotgan mamlakatlar uchun 2020-yilgacha ochiq va erkin savdoni ta'minlash va qo'llab-quvvatlashni, a'zo mamlakatlarning izchil sur'atda o'sishi, bir tekis rivojlanishi va milliy barqarorligiga erishish uchun yaqin hamkorlik qilishni nazarda tutadi. O'zbekiston bugungi kunda Osiyo-Tinch okean mintaqasi mamlakatlari bilan siyosiy-iqtisodiy va ilmiy-madaniy hamkorlikni kuchaytirishga doimo intilib kelgan va bu boradagi say-harakatlar rivojlanishda davom etmoqda.

O'zbekiston va Osiyo-Tinch okeani mintaqasi mamlakatlari o'rtasidagi tashqi savdo aloqalari so'nggi yillarda sezilarli darajada rivojlanmoqda. Bu mintaqada iqtisodiy hamkorlik va integratsiya jarayonlariga katta e'tibor qaratmoqda.

Osiyo-Tinch okeani iqtisodiy hamkorligi (APEC) tashkiloti bu jarayonda muhim rol o'ynaydi. APECning asosiy maqsadi mintaqada ochiq va erkin savdo hamda investitsiyalar uchun sharoit yaratishdir.¹ O'zbekiston bu mintaqada mamlakatlari bilan siyosiy-iqtisodiy va ilmiy-madaniy hamkorlikni kuchaytirishga intilmoqda.²

O'zbekistonning bu mintaqada bilan hamkorligi nafaqat savdo, balki texnologik rivojlanish va infratuzilmani yaxshilash sohalarida ham amalga oshirilmoqda. Masalan, yapon kompaniyalari bilan birgalikda bir nechta qo'shma korxonalar tashkil etilgan.³

¹ https://uz.wikipedia.org/wiki/Osiyo-tinch_okean_iqtisodiy_hamkorligi.

² <https://qomus.info/oz/encyclopedia/o/osiyotinchokean-iqtisodiy-hamkorligi>.

³ <https://yuz.uz/uz/news/markaziy-osiyodavlatlari-bilan-dostona-hamkorlik-ozbekiston-tashqi-siyosiy-faoliyatining>

1-jadval

Osiyo-Tinch okeani iqtisodiy hamkorligi (APEC) mamlakatlarining jahon
eksporti va importidagi ulushi

Ko'rsatkichlar	2019-yil	2020-yil	2021-yil	2022-yil	2023-yil
Jahon mamlakatlari jami eksporti, mlrd. AQSH dollari	18761,8	17515,0	22154,1	24719,8	23291,1
APEC mamlakatlari eksporti, mlrd. AQSH dollari	9406,8	8972,3	11353,3	12474,9	11792,3
eksportdagi ulushi, %	50,1	51,2	51,2	50,5	50,6
Jahon mamlakatlari jami importi mlrd. AQSH dollari	19097,1	17726,0	22455,3	25406,4	23553,5
APEC mamlakatlari importi, mlrd. AQSH dollari	9595,1	9013,6	11409,3	12557,0	11684,0
Importdagi ulushi	50,2	50,8	50,8	49,4	49,6

Manba: UN COMTRADE va ITC statistikasi asosidagi ITC hisob-kitoblari — <https://translate.google.com/>.
Bunda xizmatlar eksporti va re-eksport inobatga olinmagan.

1-jadval ma'lumotlariga ko'ra APEC mamlakatlarining jahon eksportidagi ulushi o'rtacha 50% atrofida saqlangan, 2021 va 2022-yillarda eng yuqori bo'lgan (51,2%). 2023-yilda u 50,6% ga kamaygan. Bu APEC mamlakatlarining jahon eksportidagi ulushi asosan o'zgarmasligini ko'rsatadi, ammo 2023-yilda biroz kamaygan. APEC mamlakatlarining jahon importidagi ulushi ham o'rtacha 50% atrofida saqlangan, 2022-yilda eng past darajaga tushgan (49,4%). 2023-yilda u 49,6% ga oshgan. Bu APEC mamlakatlarining jahon importidagi ulushi ham aniq bir o'sish ko'rsatganligini va boshqa yillarga nisbatan biroz yomonlashganini ko'rsatadi. APEC mamlakatlarining eksporti ham 2020-yildan 2021-yilga ko'tarilgan, keyin 2022-yilda yana o'sgan. Ammo 2023-yilda qayta kamaygan. Jahon mamlakatlarining jami importi 2020-yildan keyin katta o'sishga erishgan, 2023-yilda 23553,5 milliard AQSH dollariga kamaygan. APEC mamlakatlarining importi ham 2020-yildan keyin o'sgan, lekin 2023-yilda kamaygan.

APEC mamlakatlarining eksport miqdori yoki ulushi jahonning umumiy eksport hajmining bir qismini saqlab tursa-da, 2023-yilda kamaygan. Bu, global iqtisodiy siyosiy holatlar hamda savdo shartlarining o'zgarishi bilan bog'liqdir. APEC mamlakatlarining import miqdori 2020-yildan keyin o'sishda davom etgan, ammo 2023-yilda qayta kamaygan. Bu, global ta'minot zanjirlarining o'zgarishi yoki mamlakatlar o'rtasidagi geosiyosiy vaziyatlar sabab yuzaga kelayotgan tashqi savdo bilan bog'liq to'siqlar sabab bo'lgan.

Tahlil natijalaridan ma'lum bo'ladiki, APEC mamlakatlarining global savdo miqdoridagi ulushlari asosan barqaror, ammo iqtisodiy sharoitlar yoki savdo siyosati o'zgarishlari ularning savdo ko'rsatkichlariga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ushbu holatlar mazkur mamlakatlar bilan O'zbekistonning tashqi savdosini rivojlantirish bo'yicha aniq strategik yo'nalishlarni belgilash maqsadga muvofiqligini anglatadi.

O'zbekiston respublikasining tovarlar eksport ko'rsatkichlari

Ko'rsatkichlar	2017-yil	2018-yil	2019-yil	2020-yil	2021-yil	2022-yil
Jami eksport, ming AQSH dollari	10079210	10920700	14344696	13127295	14034977	15286928
Jami APEC mamlakatlari bo'yicha eksport, ming AQSH dollari	2902250	3899633	3927371	2508033	3580307	4564199
Jami eksportda APEC mamlakatlari ulushi, %	28,79	35,71	27,38	19,11	25,51	29,86
Shu jumladan,						
Rossiya	1453672	1636681	2067207	1161766	1703536	2599858
Jami eksportda Rossiyaga qilingani ulushi, %	14,42	14,99	14,41	8,85	12,14	17,01

Manba: ITC calculations based on UN COMTRADE statistics since January, 2022.- <https://www.trademap.org/>. Bunda xizmatlar eksporti va reeksport inobatga olinmagan.

2-jadval ma'lumotlariga ko'ra O'zbekistonning jami eksporti 2017-yilda 10079210 ming AQSH dollarini tashkil etib, 2023-yilda 15286928 ming AQSH dollariga yetgan va tahlil yillari qariyb 151 foizga oshgan. Jami APEC mamlakatlari bo'yicha eksport esa 2017-yilda 2902250 ming AQSH dollarini tashkil etgan bo'lib, uning jami O'zbekiston respublikasi mahsulotlari eksportidagi ulushi esa 28,7 foizni tashkil etgan. 2022-yilga kelib esa APEC mamlakatlari bo'yicha eksport xajmi 4564199 ming AQSH dollariga yetgan va jami eksportning 29,86 foiz hissasiga to'g'ri kelgan. APEC mamlakatlari bo'yicha jami eksportning asosiy qismi Rossiyaga amalga oshirilgan. Jumladan, jami eksportda Rossiyaga qilingani ulushi 2017-yilda 14,42 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2022-yilda 17,1 foizni tashkil etgan. Umuman olganda O'zbekistonning APEC mamlakatlariga tovarlar eksporti hajmi barqaror va rivojlanish tendensiyalariga ega bo'lib, mustahkamlanib borayotganligidan dalolat beradi.

Agar APEC mamlakatlari importi va O'zbekistonning mazkur mamlakatlarga qilingan eksportini rivojlanishiga e'tibor qaratilganda mazkur mamlakatlar bozorida O'zbekistonning munosib qirib borayotganligini ko'rish mumkin. 3-jadvalda 2017–2023-yillarda Jahon importi, APEC mamlakatlari jami importi va O'zbekistonning APEC mamlakatlariga eksporti ko'rsatkichlari keltirilgan.

APEC mamlakatlariga importida O'zbekistonning ulushi, qiymatlar mln AQSH dollari

Ko'rsatkichlar	2017-yil	2018-yil	2019-yil	2020-yil	2021-yil	2022-yil
Jahon importi	17796858,07	19666235,32	19097074,8	17725978,91	22455262,41	25406356,84
APEC mamlakatlari jami importi	8905278,312	9871653,454	9595060,194	9013606,803	11409348,39	12556958,6
Jami APEC mamlakatlariga O'zbekistonning eksporti	2902,25	3899,633	3927,371	2508,033	3580,307	4564,199
O'zbekistonning ulushi, %	0,0326	0,0395	0,0409	0,0278	0,0314	0,0363

O'zbekistonning APEC mamlakatlariga eksporti 2017-yildan 2019-yilgacha o'sdi, 2020-yilda pandemiya ta'sirida pasaydi, ammo 2021 va 2022-yillarda qayta

o'sdi. Bu O'zbekistonning eksport salohiyati va APEC mamlakatlari bilan savdo aloqalarining yaxshilanishini ko'rsatadi. O'zbekistonning APEC mamlakatlaridagi ulushi 2017–2019-yillarda ortdi, ammo 2020-yilda pandemiya ta'sirida pasaydi. 2021 va 2022-yillarda ulush qayta o'sdi, lekin o'rtacha qiymatlar kamroq bo'ldi.

Jahon importi o'sishda davom etmoqda, lekin pandemiya davrida qisqa muddatli pasayish kuzatildi. APEC mamlakatlari importi 2020-yil pandemiyasi ta'sirida qisqa muddatli pasayishni boshdan kechirdi, ammo keyingi yillarda tiklandi va o'sdi.

O'zbekistonning eksporti APEC mamlakatlariga 2017–2022-yillarda o'sishga moyil bo'ldi, lekin 2020-yilda pandemiya sababli qisqa muddatli pasayish kuzatildi. O'zbekistonning APEC mamlakatlaridagi ulushi umumiy importga nisbatan kichik va o'zgarmagan bo'lishi mumkin, lekin 2021 va 2022-yillarda bir oz o'sish kuzatildi.

O'zbekistonning APEC mamlakatlariga eksportidagi ulush hali ham juda kichik, lekin o'sish tendensiyasi mavjud. Savdo strategiyalarini takomillashtirish va eksportni diversifikatsiya qilish orqali bu ko'rsatkichni oshirish mumkin.

XULOSA VA TAVSIYALAR

APEC (Osiyo-Tinch Okeani iqtisodiy hamkorligi) mamlakatlari bozorlari bir qator o'ziga xos xususiyatlarga ega, bu xususiyatlar iqtisodiy, siyosiy va madaniy omillardan kelib chiqadi. Jumladan O'zbekistonning APEC mamlakatlari bilan samarali savdo-iqtisodiy munosabatlarini amalga oshirish uchun quyidagi xususiyatlarga e'tibor qaratishi lozim:

APEC mamlakatlari global iqtisodiyotning katta qismiga ega. Ular jahon importining va eksportining muhim qismini tashkil etadi.

O'sish Tendensiyalari: Ko'pgina APEC mamlakatlari tez rivojlanayotgan iqtisodiy bozorlar bo'lib, ularning iqtisodiy o'sish sur'atlari yuqori.

APEC mamlakatlarida raqobat yuqori bo'lib, ko'plab xalqaro va mahalliy kompaniyalar faoliyat yuritadi. Bu, mahsulot va xizmatlarning sifati va narxlarini doimiy ravishda yaxshilashni talab qiladi.

Raqobatbardosh bozorlar innovatsiyalar va texnologik rivojlanishni rag'batlantiradi, bu esa yangi mahsulotlar va xizmatlarni taqdim etishni talab qiladi.

APEC mamlakatlari orasida rivojlangan (masalan, AQSh, Yaponiya) va rivojlanayotgan (masalan, Indoneziya, Filippin) bozorlar mavjud. Bu iqtisodiy o'sish darajasi va savdo imkoniyatlarini ta'sir qiladi.

Bozor sementatsiyasi iqtisodiy rivojlanish darajasiga qarab farq qiladi, bu esa turli mahsulot va xizmatlar uchun talablarga ta'sir qiladi.

Ko'pgina APEC mamlakatlari siyosiy va iqtisodiy barqarorlikni saqlashga intiladi, bu esa biznes muhitini yaxshilaydi.

Ba'zi mamlakatlarda siyosiy yoki iqtisodiy noaniqliklar bo'lishi mumkin, bu investitsiya va savdo qarorlariga ta'sir qiladi.

APEC mamlakatlarida savdo tariflari va to'siqlari turlicha bo'lishi mumkin. Ba'zi mamlakatlar savdo to'siqlarini kamaytirish uchun ko'p tomonlama va ikki tomonlama savdo shartnomalarini imzolamoqda.

Mahsulotlar uchun sertifikatlash va standartlarga moslashish talab qilinishi mumkin, bu bozor kirishining muhim omillaridan biridir.

APEC mamlakatlarida madaniy xilma-xillik mavjud, bu esa iste'molchi xohishlari va talablarini shakllantiradi. Mahsulot va xizmatlarni mahalliy bozor talablariga moslashtirish zarur.

APEC mamlakatlarida raqamli savdo va e-tijoratning o'sishi kuzatilmoqda, bu esa onlayn savdo va xizmatlar uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

Texnologik yangiliklar va innovatsiyalar, xususan, sun'iy intellekt, blokcheyn, va raqamli to'lovlar, bozor talablarini o'zgartirishi mumkin.

APEC mamlakatlari geografik yaqinligi savdo yo'nalishlari va logistika uchun muhim ahamiyatga ega. Ular o'rtasidagi transport va savdo aloqalari ko'plab imkoniyatlarni yaratadi.

Umuman olganda APEC mamlakatlari bozorlari global iqtisodiyotda katta rol o'ynaydi, yuqori raqobatbardoshlik, turli iqtisodiy rivojlanish darajalari va madaniy farqlar kabi xususiyatlarga ega. Savdo va investitsiya strategiyalarini ishlab chiqishda ushbu omillarni hisobga olish va bozorning o'ziga xos xususiyatlariga moslashish muvaffaqiyatli tashqi savdo operatsiyalarini amalga oshirishda yordam beradi.

Yuqoridagi o'ziga xos xususiyatlarni inobatga olgan holda O'zbekistonning APEC mamlakatlari bilan savdo-iqtisodiy hamkorlikni oshirish va ushbu mamlakatlarga eksport imkoniyatlari oshirish bo'yicha quyidagilarga ahamiyat qaratishi lozim:

1. Tashqi savdo strategiyasini takomillashtirish:

APEC mamlakatlaridagi raqobatbardosh sektorlarga e'tibor qaratish lozim. O'zbekistonning eksport imkoniyatlarini aniqlab, bu mamlakatlarda talab yuqori bo'lgan mahsulotlar va xizmatlarni ishlab chiqish talab etiladi. Bunda zamonaviy marketing tadqiqotlari asosida APEC mamlakatlarining bozor talab dinamikasi, iste'molchilar xohishlarini va import bozoridagi tendensiyalarni chuqur o'rganilishi lozim.

2. Tashqi Savdo siyosatini takomillashtirish:

APEC mamlakatlari bilan ikki tomonlama savdo shartnomalarini tuzish yoki mavjud shartnomalarni yangilash, savdo to'siqlarini kamaytirish va tariflarni pasaytirish. Bu borada O'zbekistonda so'ngi yillarda ko'plab faoliyatlar amalga oshirildi. Biroq, jahonda yuz berayotgan siyosiy beqarorliklarni inobatga olgan holda hamkorlik aloqalarini yanada mustahkamlashga ahamiyat qaratish talab etiladi.

Yana bir asosiy talablar, APEC mamlakatlarining import standartlari va sertifikatlash talablariga mos keladigan mahsulotlarni ishlab chiqarish. Mahsulot sifatini oshirish uchun xalqaro standartlarga rioya qilishi lozim.

3. Infrastruktura va transportni yaxshilash:

Yaxshi logistika va transport infratuzilmasini yaratish, tashish xarajatlarini kamaytirish, vaqti-vaqti bilan yyetkazib berish jarayonlarini optimallashtirish lozim. Savdo logistika tizimlarida, bojxona masalalarida savdo to'siqlarni kamaytirish va soddalashtirish talab etiladi.

5. Mahsulot Diversifikatsiyasi:

O'zbekistonning asosiy e'tibori eksport qilinayotgan mahsulotlar va xizmatlarni diversifikatsiya qilish, yangi va innovatsion mahsulotlar ishlab chiqishdir.

O'zbekistonda eksportni diversifikatsiya qilishga yuqori ahamiyat qaratilmoqda. Biroq nafaqat yangi bozorlarga kirib borish, balki innovatsion mahsulot turlari bo'yicha eksportni faqat APEC mamlakatlari bilan cheklamasdan, boshqa mintaqalarda ham kengaytirish talab etiladi.

O'zbekiston mahsulotlarini xalqaro bozorda tanitish va brendni rivojlantirish uchun marketing strategiyalarini ishlab chiqishga ham ahamiyat qaratilishi lozim. Buning uchun birlamchi strategik yo'nalish APEC mamlakatlarining yetakchi brendlari bilan aloqalarni mustahkamlash va mazkur brendlar ostida O'zbekistonda mahsulot ishlab chiqarish lozim.

O'zbekistonning APEC mamlakatlari bilan tashqi savdo ko'rsatkichlarini yaxshilash uchun umumiy strategiyani ishlab chiqish va har bir bo'limda aniq maqsadlar qo'yish muhim. Bu, o'z navbatida, eksport hajmini oshirishga va xalqaro bozorda raqobatbardoshlikni kuchaytirishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 11 сентябрдаги ПФ-158-сон «Ўзбекистон — 2030» стратегияси тўғрисида» Фармони. Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 12.09.2023 й., 06/23/158/0694-сон; 29.12.2023 й., 06/23/214/0984-сон.

2. Содиков Зокир Рустамович. Ташқи савдонинг ривожланиш тенденцияси ва унинг муаммолари // Экономика и финансы (Узбекистан). 2019. №12. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tash-i-savdoning-rivozhlanish-tendentsiyasi-va-uning-muammolari> (дата обращения: 01.09.2024).

3. Мустафакулов Ш. И., Исмаилова Н. С. Ўзбекистон республикаси ташқи иқтисодий фаолиятини либераллаштириш ислохотлари ва жаҳон савдо ташкилотига аъзо бўлиш жараёнлари // Архив научных исследований. – 2022. – Т. 4. – №. 1.

4. Внешнеэкономическая деятельность предприятий: в 2-х ч. / Е.Г. Ищенко, В.Л. Винокуров, О.Д. Андреева и др. Новосибирск: ИРИЦ «Сибирь», 1992.

5. Государственное регулирование рыночной экономики: Учебник / Под общ. ред. д.э.н., проф. В.И. Кушлина, д.э.н., проф. Н.А. Волгина. М.: ОАО «НПО «Экономика», 2000. — 735 с.

6. Глобализационные приоритеты экономической политики Евросоюза/ Под общ. ред. д.э.н., проф. В.В. Перской, к.э.н., доц. Б.И. Фролова. М.: Изд-во РАГС, 2000. — 159 с.

7. Ш.Зайнутдинов. Ўзбекистонда иқтисодий интеграцияни ривожлантириш ва унинг самарадорлигини ошириш омиллари. Бизнес-эксперт журналы. 30.07.2018 | Номер: №7(127)-2018.

8. Зуфарова Н.А. Ўзбекистон Республикаси ташқи савдо сиёсатини миллий иқтисодиёт барқарорлиги шароитида модернизациялаштириш: Дисс. автореф. и.ф.д. – Т., 2012. – 56 б.

9. Назарова Р.Р. Управление внешнеэкономической деятельностью в Узбекистане на основе инновационного развития в условиях глобализации: Автореф. дисс. д.э.н. – Т.: ТГЭУ, 2011.